

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження

Слободянюк Олени Михайлівни

«Формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю у процесі вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін», представлене на здобуття кандидата наукового ступеня педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Ступінь актуальності обраної теми

Інтеграція України до світового освітнього простору та Європейського співтовариства обумовлює нові підходи до виховання особистості студента, його навчання, професійної підготовки. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року та Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) з цією метою передбачено гуманізацію освітнього процесу, формування національних та загальнолюдських цінностей, особистісну орієнтацію освіти, постійне підвищення якості освіти.

У Національній доктрині розвитку освіти викладено сукупність концептуальних ідей і положень стосовно організації різних систем освіти, удосконалення методів і технологій навчання, пошуку додаткових шляхів і засобів формування у майбутніх фахівців професійної компетентності і професійних якостей, відповідних сучасному рівню розвитку економіки й суспільства. Високий розвиток вказаних якостей дасть можливість говорити про успішність професійної діяльності майбутнього фахівця.

У сучасних умовах економічної діяльності постають якісно нові вимоги до менеджерів економічного профілю, актуалізуючи необхідність більш високої якості їхньої праці, володіння комплексом ключових компетентностей і професійно значущих психологічних якостей та здатностей. Менеджмент об'єктів господарювання передбачає певний рівень професійної компетентності кадрового персоналу щодо протидії існуючим та ймовірним загрозам і ризикам, підтримки стану ресурсного забезпечення, персоніфікованої відповідальності за виконання тих чи тих заходів. Особливої вагомості набуває відповідність рівня сформованості професійної компетентності фахівців з менеджменту економічного профілю сучасним соціально-економічним вимогам і потребам. При цьому професійно-етична компетентність майбутніх менеджерів, як складова професійної компетентності, має виступати показником їх моральності, внутрішньої культури, здатності приймати адекватні моральні рішення та діяти відповідно до норм професійної етики.

Проте проведений аналіз науково-методичної літератури показав відсутність цілісних наукових праць, зорієнтованих на формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю у процесі вивчення соціально-економічних дисциплін.

Отже, актуальність дослідження обґрунтовано на достатньому рівні і тема дисертаційного дослідження є безсумнівно актуальною і спрямованою на розв'язання реальних потреб сучасної професійної освіти.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджуються результатами теоретичного та практичного досліджень, здійснених дисертанткою, і в цілому не викликають сумніву. Найбільш суттєві наукові та практичні результати, одержані здобувачем, викладено в загальних висновках та висвітлено в опублікованих працях.

Слід відзначити повноту і доказовість теоретичної бази дослідження. Автор виявляє високий рівень наукової компетентності, характеризуючи стан дослідження окресленої проблеми у сучасній науковій літературі, зокрема зіставляючи методологічні підходи до формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю.

У дослідженні враховано вимоги до системного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, аксіологічного, соціокультурного, практико-орієнтованого, компетентнісного, синергетичного та гендерного підходів до вирішення проблеми формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю у вищих навчальних закладах.

Положення, які сформульовано в дисертації, достатньо обґрунтовано. Висновки та рекомендації, що викладено в дисертаційній роботі, ґрунтуються на застосуванні сучасних методів дослідження (аналіз, синтез, контент аналіз; теоретичного узагальнення й прогнозування, систематизація, моделювання, спостереження, анкетування, бесіди, експертне оцінювання результатів, описової статистики, тощо). Результати дисертаційного дослідження апробовані на багатьох науково-практичних конференціях, вони використовуються в освітньому процесі вищих навчальних закладів України.

Вищевикладене дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження Слободянюк О.М. достатньо обґрунтовані.

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Високий ступінь достовірності теоретичних положень та практичних результатів дисертаційного дослідження Слободянюк О.М. досягається не лише теоретичними методами, а й завдяки констатуючому та формуючому експериментам, статистичній обробці отриманих даних. Аналіз здобутих експериментальних результатів наочно проілюстрований в численних таблицях та графіках. Достовірність та обґрунтованість результатів експериментальної роботи забезпечується репрезентативністю вибірок, співставленням початкового та досягнутого рівнів формування професійно-

етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю, існуванням достатньої кількості констатуючих зрізів. Все це робить висновки, теоретичні положення і практичні результати дисертаційної роботи Слободянюк О.М. логічними і переконливими.

Наукова новизна проведеного дослідження безперечна: його автором обґрунтовано і сформульовано теоретичні основи та розроблено авторську методику формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю, спрямовану на реалізацію розробленої моделі.

Автором дисертаційної роботи на основі всебічного аналізу літературних джерел та досвіду практичної роботи визначено комплекс педагогічних умов формування у майбутніх менеджерів економічного профілю готовності до якісного виконання своєї професійної діяльності, реалізацію яких можливо забезпечити за рахунок модифікації традиційної методики викладання навчальних дисциплін суспільно-гуманітарного та фахового циклів підготовки студентів; визначено зміст та структуру професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю, критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісний) та рівні (високий, середній і низький) сформованості професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю; змодельований процес формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю.

Новизна і достовірність результатів проведеного дослідження забезпечено методологічною обґрунтованістю його вихідних позицій, застосуванням комплексу різноманітних взаємодоповнюючих методів, адекватних предмету, меті та завданням дослідження, оптимальною тривалістю дослідно-експериментальної роботи, об'єктивним аналізом здобутих результатів.

4. Значення для науки і практики отриманих автором результатів

Дисертаційна робота Слободянюк О.М. містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують важливу науково-прикладну проблему підвищення рівня професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю у процесі вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін. Одержані в ході виконаного дослідження результати підтвердили правомірність вихідних положень, покладених в його основу.

Основні результати дослідження слугували підґрунтям для оновлення навчального плану підготовки майбутніх менеджерів економічного профілю шляхом розроблення змісту варіативної дисципліни «Ділова етика та культура професійного спілкування» та навчально-методичного комплексу (навчальна програма, навчальний посібник «Ділове спілкування», діагностичний інструментарій для оцінювання рівня сформованості професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю). Матеріали дослідження можуть бути використані в системі

професійної підготовки майбутніх менеджерів економічного профілю, а також для організації самоосвітньої діяльності майбутніх менеджерів економічного профілю у процесі вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін.

Обґрунтовані в дослідженні результати впроваджено в освітній процес вищих навчальних закладів: Вінницького національного технічного університету (довідка від 17.04.2016 р.; № 15-157), Хмельницького національного університету (довідка від 03.03.2016 р.; № 13), Одеської національної академії зв'язку ім. О. С. Попова (довідка від 18.03.2016 р.; № 01-25-83), Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича (довідка від 25.05.2016 р.; № 18/15-1520), Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (довідка від 28.04.2016 р.; № 905), Класичного приватного університету (довідка від 29.04.2016 р.; № 118).

5. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

Основні результати дослідження відображені у 17 публікаціях, з них: 6 статей – у наукових фахових виданнях України з педагогічних наук; 1 стаття – у закордонному науковому виданні, 9 праць – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, один навчальний посібник.

Наукові положення, висновки та рекомендації достатньо повно викладено у друкованих працях.

Матеріали дослідження Слободянюк О.М. доповідалися та обговорювалися під час роботи багатьох науково-практичних конференцій різних рівнів.

6. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, слід відмітити ряд дискусійних положень до змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. Бажано було б розширити і деталізувати положення наукової новизни одержаних результатів: «вперше», «удосконалено», «дістало подальшого розвитку», оскільки частина позицій наукової новизна сформульована у вигляді анотації зробленого здобувачем, не розкриваючи сутності та особливостей отриманих наукових результатів (наприклад, можна було б показати структуру та особливості розробленої моделі, конкретизувати визначені автором концептуальні підходи, розширити та деталізувати методику діагностики професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю тощо).

2. На нашу думку, назву першого розділу слід було б сформулювати в такому вигляді «*Формування професійно-етичної компетентності*

майбутніх менеджерів економічного профілю як науково-педагогічна проблема», оскільки він має бути присвячений огляду літературних джерел за темою дисертації. Зокрема, більшу увагу необхідно було б приділити критичному аналізу дисертаційних робіт, монографій, наукових статей за темою дисертаційної роботи з метою визначення малодосліджених або взагалі недосліджених питань та постановки власних наукових завдань.

3. У першому розділі автором розглянуті питання удосконалення понятійного апарату дослідження (професійно-етична компетентність майбутніх менеджерів економічного профілю, процес формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю), які бажано було б включити до наукової новизни отриманих результатів, що значно б її підсилило.

4. Потребує подальшого удосконалення розроблена модель формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю у процесі вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін. Наприклад, зміст професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю, на думку автора моделі, включає в себе виявлені ним компоненти структури вказаної компетентності, що не зовсім коректно. Організаційно-технологічне забезпечення починається з критеріїв, показників та рівнів, але поза увагою залишаються такі компоненти як зміст, методи, форми, засоби навчання. Крім того, виявлені педагогічні умови мають впливати на більшість структурних компонентів моделі, а вони показані як одна із структурних компонентів в прямолінійному зв'язку.

5. Матеріал, розміщений у другому розділі роботи, виходить за межі його назви, оскільки в ньому розглядаються також теоретичні аспекти роботи: наведено загальну методика проведення педагогічного дослідження; розроблено критерії, показники та рівні сформованості професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю, обґрунтовано комплекс педагогічних умов.

6. На нашу думку, подання результатів констатувального дослідження краще було б представити у третьому розділі роботи, а не в другому, де розглядаються теоретичні засади формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку

Дисертаційна робота Слободянюк Олени Михайлівни є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомим теоретичним і прикладним значенням. На підставі виконаних досліджень і розробок автором

здійснено комплексне вирішення важливого науково-практичного завдання, яке полягає у підвищенні рівня професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю у процесі вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін.

Дисертаційна робота «Формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю у процесі вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін» заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» (пп. 9, 11, 12) та іншим інструктивним вимогам щодо кандидатських дисертацій, а її автор – Слободянюк Олена Михайлівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

головний науковий співробітник
науково-організаційного центру
Національної академії СБ України
доктор педагогічних наук, професор

В.М. Манько

Підпис В.М. Манька засвідчую

Вчений секретар

Національної академії Служби безпеки України

кандидат юридичних наук

О.В. Бутенко

24 квітня 2017 р.